

Anatol Bodanko

Zainteresowania młodzieży satanizmem jako skrajny przejaw zachowań asocjalnych

---

Nauczyciel i Szkoła 1 (8), 136-153

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Anatol Bodanko

Zainteresowania młodzieży satanizmem jako skrajny przejaw zachowań asocjalnych

Jak wynika z dotychczasowych doniesień prasowych, ruch satanistyczny nie tylko wywiera wpływ na coraz to szersze kręgi młodzieży, ale także spełnia potencjalną funkcję kryminogenną. Ruch ten jest ujemnym zjawiskiem społecznym, koncentrującym się wyłącznie w kręgach młodzieżowych, Zjawisko to w ostatnim okresie czasu obok narkomanii przybiera coraz groźniejszą postać.

W istniejącym systemie wychowania dość dobrze określono zasady i metody zwalczania uzależnień alkoholowych dzieci i młodzieży. Opracowano cały szereg bardzo efektywnych programów edukacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży (np. „Elementarz II — program 7 kroków”, realizowany na terenie kraju przez Fundację ETOH, Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych), dość skutecznie prowadzi się działania zmierzające do ograniczania narkomanii. Natomiast brak jasno sprecyzowanych zadań i metod ograniczania i zwalczania takich ruchów społecznych, na bazie których powstają różne sekty religijne (a raczej pseudoreligijne), których „programy” stwarzają silne zagrożenie dla bezpieczeństwa i porządku prawnego w państwie. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem jest ruch o bardzo kryminogennych aspektach, zwany potocznie „satanizmem”.

Pomijając sprawę genezy i mechanizmów samego ruchu satanistycznego, należy zastanowić się nad szybkim wypracowaniem zasad i metod ograniczania i zwalczania tego ruchu, ustalić, kto jest najbardziej do tego przygotowany i kto winien to efektywnie robić.

Wykorzystując własne wieloletnie doświadczenia z pracy w organach ścigania oraz z młodzieżą jako pedagog szkolny, traktując niniejszy artykuł jako przyczynek do dyskusji nad tym zagadnieniem.

Ponieważ ruch satanistyczny koncentruje się wyłącznie w kręgach młodzieżowych, dlatego też moim zdaniem punkt ciężkości w przedsięwzięciach zwalczania tego zjawiska powinni przejąć pedagodzy i władze oświatowe. Gdy przejawy działalności tego ruchu będą naruszały prawo, interweniować wtedy muszą organy ścigania. Wydaje się jednak, że najbardziej efektywną powinna być ścisła współpraca resortu oświaty z organami ścigania.

Podstawowym zadaniem organów ścigania w zakresie zwalczania satanizmu jest przede wszystkim dobre rozpoznanie wszelkich jego przejawów, osób występu-

jących w tym ruchu, melin, kontaktów itp. Na podstawie takiego rozpoznania organy ścigania albo przekazują odpowiednie informacje władzom oświatowym, albo same podejmują akcje profilaktyczne i represyjne. W organizacji i podejmowaniu akcji profilaktycznych muszą być zaangażowane władze oświatowe, przy czym w niektórych sytuacjach rola kierownicza należać będzie do organów ścigania.

Pierwszym zatem problemem w zakresie zwalczania ruchu satanistycznego jest sprawa oceny nasilania się tego ruchu i jego przejawów. Ocena ta pozwala określić, kto winien podjąć się określonych działań. Słabe nasilenie ruchu przejawiające się w zachowaniach nie naruszających prawa — może być przedmiotem ingerencji władz oświatowych, natomiast duże nasilenie przejawów ruchu satanistycznego — z reguły połączone z naruszaniem przepisów prawa — wymaga interwencji organów ścigania. Dla efektywnych działań obu tych instytucji ważne jest koordynowanie prowadzonych działań. Postulat ten, mający także ważne aspekty taktyczne, stanowi podstawowy punkt wyjścia wszelkich akcji i poczynań władz oświatowych i organów ścigania w środowiskach młodzieżowych.

Koordynacja tych działań obejmuje nie tylko organy ścigania i władze oświatowe, ale także inne instytucje działające w środowiskach dzieci i młodzieży. Jak wykazały dotychczasowe doświadczenia, bezcennym sojusznikiem w działaniach zapobiegawczych są organizacje młodzieżowe. Istnieje jednak trudność polegająca na określeniu ich miejsca w całokształcie działań profilaktycznych. Z jednej bowiem strony organizacje te muszą spełnić rolę aktywną i wykonywać określone zadania, zaś z drugiej — działalność organizacji młodzieżowych nie może być traktowana jako szczególna forma uzyskiwania poufnych informacji oraz nie może być wykorzystywana w procesie podejmowania ważnych decyzji.

Zaangażowanie szerokich sił społecznych do działań przeciwko ruchowi satanistów wymaga umiejętnej i dobrze zorganizowanej akcji informacyjnej, w trakcie której należy przede wszystkim zwrócić uwagę na to, w jakiej formie, przez kogo i jakimi środkami będzie informowane społeczeństwo zarówno o samym ruchu, jak też podjętych krokach represyjnych. Ma to ogromne znaczenie, gdyż w zależności od zakresu, treści i jakości informacji uzyskuje się poparcie dla własnych poczynań, lub też można wzbudzić sympatię dla środowiska zwalczanego.

Z dotychczasowych doświadczeń zwalczania tego ruchu wynika, że brak jest koordynacji podejmowanych działań oraz że informacje o działalności satanistów mętne są. Dziennikarze z reguły przedstawiają to zjawisko w postaci doniesień sensacyjnych lub nawet polemicznych. Niewłaściwe są też informacje przedstawiające jedynie zewnętrzne przejawy ruchu, opisujące strój, symbole, slogany i hasła, nie zwracając uwagi na podłoże, genezę, kierunek rozwoju i skutki działania satanistów. Rezultatem takich publikacji bywa nierzadko zainteresowanie się młodzieży tym ruchem — bez rzeczywistego z nim kontaktu. Do rzadkości też należą informacje

piętnujące i ośmieszające ten ruch, o argumentacji przemawiającej do szerokich kręgów młodzieży.

Szczególną uwagę należy zwrócić na to, że informowanie społeczeństwa o działaniach ruchu satanistycznego i podejmowanych przedsięwzięciach zwalczających ten szczególnie rodzaj zachowań asocjalnych młodzieży wymaga dużej uwagi i odpowiednich przygotowań.

Metodyka postępowania w zwalczaniu ruchu satanistycznego

W zwalczaniu zjawisk kryminogennych i różnych przejawów przestępczości kryminalistyka i kryminologia wypracowały zasady, sposoby i metody działania, które na bieżąco winny być weryfikowane w praktycznej działalności organów ścigania. Wyniki tej weryfikacji poddawane są teoretycznej analizie i w ten sposób powstaje koncepcja zwalczania określonego zjawiska kryminogennego lub określonego typu przestępczości¹.

Poza ogólnymi zasadami działań nie wypracowano dotychczas szczegółowej koncepcji walki z satanistami. Bardzo nieliczne, trudno dostępne prace teoretyczne dotyczą w zasadzie ogólnej taktyki postępowania organów ścigania. Wychowawcy młodzieży i pedagodzy szkolni nie mają prawie dostępu do tego typu publikacji. Dlatego z myślą o nich podejmuję się trudu zapoznania ich z tą problematyką, przedstawiając próby ustalenia podstawowych zasad metodyki postępowania w zwalczaniu przejawów ruchu satanistycznego wśród młodzieży.

Jak już wyżej wspomniano, podstawą podejmowania wszelkich działań dobre rozpoznanie środowiska, przejawów tego ruchu, kontaktów, zaplecza itp. Warunkuje ono kierunki działań, ich zakres, formy, przebieg oraz skuteczność. Tak podjęte działania poprzedzające odpowiednie kroki profilaktyczne i represyjne uzasadnione są dwoma szczególnieymi względami:

- 1 — mamy do czynienia z ruchem młodzieży, a jak wiadomo z doświadczeń pracy operacyjnej, środowiska młodzieżowe, z uwagi na swą specyfikę wynikającą z procesów rozwojowych (społecznych, biologicznych, psychologicznych) młodzieży — są szczególnie trudnym przedmiotem rozpoznania. Rządzą się one własnymi prawami, uznając nieco odmienny układ wartości społecznych. Okoliczności te utrudniają przewidywanie, uniemożliwiają często tzw. „dotarcie operacyjne” i komplikują interpretację uzyskanych wyników.

Podejmowanie jakichkolwiek kroków w takich środowiskach wymaga szczególnie dokładnego i wnikliwego rozpoznania. Pomyłka lub błąd

---

¹ Patrz: B. Hołyst: *Kryminalistyka*, PWN. Warszawa 1981; L.T. Tyszkiewicz: *Kryminologia (Zarys systemu)*, wyd. UŚ. Katowice 1983.

w działaniu może mieć bowiem poważne konsekwencje pedagogiczne.

- 2 — istnieje potrzeba szczególnie dokładnego ustalenia, czy i w jakim stopniu mamy lub mieć możemy do czynienia z naruszeniem prawa.

Niewłaściwa ingerencja może wtedy pociągnąć za sobą zarzut naruszenia prawa (praworządności).

Tak więc sama wiedza o satanistach nie może ograniczać się tylko do ich ideologii, haseł, podstawowych założeń i form organizacyjnych, ale także o nasileniu tego ruchu, ośrodkach dyspozycyjnych i wspierających. Jest to zatem wiedza wymagająca stałej aktualizacji informacji.

Również wiedza będąca w zasięgu pedagogów jest konieczna do podejmowania wszelkich działań w danym środowisku młodych ludzi. Bowiem ich funkcjonowanie zależy od wielu czynników, których układ jest znany pedagogom.

Ponadto należy jeszcze wyjaśnić znaczenie niektórych pojęć używanych w tej metodyce postępowania:

„punkt zapalny” — to pojęcie rozumiane jako takie nagromadzenie elementów mających wpływ na powstawanie określonego zjawiska społecznego typu kryminogennego, które w konkretnym terenie i w konkretnych warunkach stwarza wysokie prawdopodobieństwo szybkiego rozwoju tego zjawiska.

Pojęcie to nie jest równoznaczne z pojęciem ewentualnej przyczyny przestępstwa. Dla pojęcia „punktu zapalnego” istotne jest bowiem to, co można określić jako ogniwo leżące na „początku” drogi, która może doprowadzić do przestępstwa lub nie. Istotne są tu elementy wykazujące przynajmniej potencjalne powiązanie z ujemnym zjawiskiem społecznym.

Sam fakt stwierdzenia istnienia „punktów zapalnych” w danym środowisku powoduje, że powstaje „sygnał zagrożenia”. Gdy ponad wszelką wątpliwość stwierdzimy istnienie „sygnału zagrożenia” na danym terenie lub w określonym środowisku młodych ludzi, to jego odbiór wymusza podjęcie następujących czynności:

- wnikliwej analizy sytuacji,
- sprawdzenia i uzupełnienia informacji,
- weryfikacji tych informacji na podstawie danych krajowych,
- organizacji akcji profilaktycznych (lub nawet represyjnych),
- organizacji dalszego dopływu informacji.

Mając na uwadze ruch satanistyczny, za niektóre objawy „punktu zapalnego” można uznać:

- pojawianie się symboli i znaków na murach budynków i w miejscach publicznych, charakterystycznych dla tego ruchu,
- stwierdzenie przypadku dokonania jakiegoś obrzędu satanistycznego,
  - zniszczenie lub spowodowanie dużych uszkodzeń materialnych

- przedmiotów kultu religijnego (cmentarze, krzyże, figury sakralne, kaplice, kościoły itp.),
- pojawienie się ulotek i innych drobnych publikacji o treści gloryfikującej satanizm, opisującej obrzędy, hasła lub znaki charakterystyczne dla tego ruchu,
- częsty pobyt na danym terenie lub w określonym miejscu grup młodych ludzi ubranych w elementy odzieży charakterystyczne dla satanistów,
- inne nietypowe zachowania się młodzieży.

Każde wymienione wyżej zjawisko wymaga sprawdzenia, weryfikacji i rozważenia, czy i w jakim zakresie może ono stanowić sygnał, który uzasadnia dalsze czynności podyktowane potrzebą ograniczenia lub likwidacji ruchu na danym terenie.

Bardzo ważnym elementem metodyki postępowania przeciwdziałającego ruchom satanistycznym jest „organizacja dopływu informacji”. W układzie źródeł informacyjnych wyróżnia się dwa ich rodzaje. Są to:

- 1) jawne źródła informacji,
- 2) poufne źródła informacji.

Pierwszy rodzaj, dostępny dla wychowawców i pedagogów, występuje najczęściej w postaciach:

- codziennych kontaktów z młodzieżą na terenie szkoły i w miejscu zamieszkania (rozmowy, wywiady środowiskowe, spotkania, udział w różnych zajęciach edukacyjnych itp.),
- okresowe narady, spotkania i konferencje o charakterze roboczym, na których dokonuje się analizy różnych sytuacji wychowawczych i zdarzeń występujących na danym terenie lub w określonym środowisku,
- realizacja zadań określonych organizacji młodzieżowych,
- prasa, radio i telewizja — pod warunkiem, że każda informacja z tych źródeł będzie poddana szczególnie wnikliwej weryfikacji, gdyż dane te są zbierane pod innym kątem widzenia i do innych celów.

Drugi rodzaj źródeł informacji to podstawowy element pracy operacyjnej organów ścigania, oparty na osobowych poufnych źródłach informacji. Formy tej pracy nie są dostępne poza organami ścigania.

Przy podejmowaniu jakichkolwiek działań skierowanych przeciwko ruchowi satanistów należy mieć na uwadze następującą zasadę: działania te muszą być starannie przygotowane i przemyślane oraz szczegółowo przeanalizowane. Nie wolno w żadnym wypadku dopuścić do tego, aby ucierpiały osoby nie związane bezpośrednio z satanistami. Nie można też dopuścić do uchybień przepisom prawnym. Ruch ten bowiem potrzebuje swych „męczenników”, to znaczy osób „niewinnie skrzywdzonych” przez normalne społeczeństwo. Nieopatrznie może zafunkcjonować efek-

tywna reguła, że każdemu ruchowi społecznemu popularności i zwolenników przyporzeczali zawsze jacyś „męczennicy”.

Zwalczanie różnych przejawów zachowań asocjalnych młodzieży to nie tylko obowiązek pedagogów, wychowawców i funkcjonariuszy organów ścigania. Aby jakiegokolwiek działania były efektywne, nie mogą odbywać się one bez czynnej pomocy społeczeństwa. Jednak sprawa włączania społeczeństwa lub nawet tylko niektórych środowisk do takich akcji nie jest wcale tak prostym zagadnieniem, jakby to na pierwszy rzut oka mogło się wydawać.

Spora trudności może występować już na samym początku, to znaczy gdy występuje potrzeba informowania społeczeństwa o takim ujemnym zjawisku społecznym. Kłopot prawie zawsze polega na tym, jaki ma być zakres i forma przekazywanych informacji, kto ma być ich nadawcą i w jakich okolicznościach je przekazywać.

Jeszcze większe trudności pojawiają się, gdy chodzi o czynne włączanie się różnych przedstawicieli danej społeczności do akcji mających na celu zwalczanie danej negatywnej formacji. Pamiętać należy o właściwym doborze podstawowych form działania. Żyjąc w państwie praworządnym nie możemy być zainteresowani tym, aby nawet najgroźniejsze zjawiska społeczne były likwidowane drogą samosądów i przestępstw skierowanych przeciwko życiu i zdrowiu w stosunku do obywateli negatywnie przez społeczeństwo ocenianych. Do momentu gdy dany członek grupy satanistycznej nie popełni czynu niezgodnego z prawem, jedynymi formami działań społecznych mogą być rozmowy profilaktyczne, rozmowy z ich rodzicami, różnorodna pomoc dla tych rodziców, którzy sami chcą oderwać swoje dzieci od tego ruchu, lecz z powodu braku wykształcenia, wiedzy pedagogicznej (a nawet niekiedy i środków materialnych) nie potrafią sami tego przeprowadzić.

Nie wolno włączać przedstawicieli społeczeństwa do działań bezpośrednio prowadzonych przez policję. Nie wolno również wykorzystywać przedstawicieli organizacji młodzieżowych jako poufne źródła informacji, ani jako pomocników organów ścigania działających w ramach tzw. „akcji bezpośrednich”. Mamy bowiem do czynienia z ruchem działającym wśród młodzieży i rekrutującym się z przedstawicieli młodzieży. Istnieje zasada, że wszelkie akcje podejmowane w środowiskach młodzieżowych wymagają dużej wiedzy i doświadczenia.

Należy pamiętać także, i to jest bardzo ważne, aby zawsze zapewnić młodym ludziom, którzy chcą zerwać z tym ruchem, szeroką możliwość powrotu do normalnych środowisk społecznych.

Może się zdarzyć, że istniejąca na danym terenie grupka satanistów, tak jak każda grupa stwarzająca zagrożenie kryminogenne, ma swego rodzaju „zaplecze”, rozumiane jako na przykład: posiadanie lokalu-meliny, kilku swoich zwolenników lub sympatyków itp. W każdym przypadku zjawisk kryminogennych wśród młodzieży najgroźniejszą formą „zaplecza” jest poparcie okazywane przez ludzi dorosłych.

Autorytet dorosłych zjednuje każdemu takiemu ruchowi nowych zwolenników, a już czynnych uczestników umacnia w ich przekonaniach co do słuszności celów jakie realizują. Taktyka walki z satanizmem nie może więc pozostawiać na uboczu sprawy „protektorów” ruchu, tym bardziej, że w świetle dotychczasowych doświadczeń ich rola okazała się bardziej istotna niż przypuszczano. Ważnym elementem przy ustalaniu taktyki przeciwdziałania jest wiedza o stanie postawy rodziców członków grup satanistycznych.

Podstawowym motywem swoistego poparcia przynależności dziecka do negatywnego społecznie ruchu jest źle pojmowana miłość rodzicielska. Znane są fakty, że rodzice nawet licząc się z tym, iż mogą mieć przykrości wynikające z braku nadzoru nad swoimi dziećmi, zaczynają je bronić, a co najmniej bagatelizować to, co robią ich dzieci. Wyróżnia się trzy rodzaje postaw rodziców w stosunku do swoich dzieci czynnie uczestniczących w kręgach ruchów kryminogennych:

- postawa pochwalająca i wspierająca (u jej źródła leżą takie motywy jak: lęk o dziecko, źle pojęta miłość rodzicielska, obawa o własną pozycję w rodzinie),
- postawa tolerująco-obojętna (spotykana wśród rodziców przejawiających nikiłe zainteresowanie życiem umysłowym własnego dziecka. W trosce o dziecko rodzice ci nie wychodzą poza krąg zaspokajania potrzeb biologicznych: jedzenia i ubrania. Są to rodzice nieodpowiedzialni i nieprzygotowani do społecznej roli wychowania młodego pokolenia),
- postawa negatywno-bezsilna (bardzo często występująca, jest właściwa dla rodziców o słabym charakterze i ogólnym poczuciu bezradności).

Wśród rodzin potocznie określanych jako patologiczne społecznie może z różnym nasileniem występować jeden z trzech wyżej wymienionych rodzajów postaw.

Najsukuteczniejsza forma pomocy rodzicom to dążenie do zmiany ich postaw poprzez rozmowy profilaktyczne, przekazywanie wskazówek i rad pedagogicznych, kontakty z odpowiednimi specjalistycznymi poradniami i coraz częściej powstającymi organizacjami pozarządowymi, które podejmują działania w środowiskach patologicznych dzieci i młodzieży.

Dotychczas jednoznacznie nie stwierdzono silnych zależności pomiędzy narkomanią a ruchem satanistycznym. Narkomania, jako zagrożenie znacznie szersze, jedynie może towarzyszyć ruchom satanistycznym. Jednakże ze względu na różne powiązania i występujące niekiedy zależności pomiędzy narkomanią młodzieży a przynależnością do tego ruchu, należy zwrócić uwagę jaki jest zakres tych związków, czy wstępuje jakaś zależność i jaka jest jej siła.

Powtórnie powołując się na własne doświadczenia, zaprezentowałem niektóre aspekty problematyki zwalczania ruchu satanistycznego młodzieży. Zdając sobie sprawę, że zjawisko to jest bardzo skomplikowane i złożone, należy stwierdzić, że dokładne poznanie go wymaga ciągłych badań, analiz, opracowań oraz odrębnych studiów i szkoleń. Sądzę, że przynajmniej w skromnym zakresie niniejsze opracowanie przyczyni się do poznania złożonych mechanizmów wykolejania się współczesnej młodzieży,

Celowo używałem określenia tego zjawiska „RUCHEM” a nie „SEKTA”, tak jak to coraz częściej czynią dziennikarze w pogoni za sensacją. W dość obszernej literaturze przedmiotu dotyczącej sekt pojęcie to rozumiane jest w nieco innym kontekście. Powszechnie istnieją dwa określenia „sekt” i nie odnoszą się one wcale do młodzieży:

- 1 — grupa religijna, która oderwała się od któregoś z wielkich kościołów panujących i przyjęła własne zasady organizacyjne; odłam wyznaniowy jakiejś religii.
- 2 — grupa społeczna izolująca się od reszty społeczeństwa, mająca własną hierarchię wartości, zespół norm zachowania się, silnie akcentująca rolę przywódcy².

Osobiście uważam, że określanie ruchu satanistycznego mianem „sekt” w pewnym stopniu nobilituje ten ruch, który w zasadzie winien być rozpatrywany jako kryminogenny, skrajny przejaw zachowań asocjalnych młodzieży.

Obok rozważań teoretycznych podjąłem także skromną próbę zbadania tego zjawiska w określonej społeczności uczniowskiej³. Badania te należy traktować jako sondaż wśród młodzieży, dotyczący ich kontaktów z ruchem satanistycznym.

Pomijając w tym miejscu problematykę zasadności zastosowanej techniki i metodologii przeprowadzonych badań, zaprezentuję tylko niektóre uzyskane w tym badaniu wyniki:

- mimo że w żadnym miejscu ankiety nie sugerowano żadnej nazwy jakiegokolwiek sekty, to aż 72 uczniów (48% badanych) opisało działalność satanistów i narysowało ich symbole (patrz załącznik: niektóre rysunki badanych uczniów i ich wypowiedzi), kwalifikując ich jako sektę,
- tylko cztery osoby za sekty uznały Świadków Jehowy, dwie osoby wpisały przedstawicieli ruchu religijnego Hare Kriszna, a pojedyncze osoby wpisały ruchy nazywane: „słoneczko”, „niebo”, „zielone oczko”.

Fakty te wybitnie świadczą o tym, że młodzież nie zna problematyki sekt i innych związków wyznaniowych.

---

² Według: *Słownik Języka Polskiego*, red. M. Szymczak, PWN, Warszawa 1984, s. 93.

³ Szczegółowa analiza wyników badań i uzasadnienie metodologiczne narzędzi badawczych: w dyspozycji Dyrekcji Zespołu Szkół Nr 1 w Żorach, woj. śląskie.

Ponad 78% badanych uczniów stwierdziło, że informacje o ruchu satanistów uzyskało ze środków masowego przekazu (reportaże radiowe i telewizyjne, doniesienia prasowe).

W prowadzonych badaniach ustalono także, iż większą znajomość „teoretyczną” o satanistach posiadają dziewczęta, a chłopcy w większym stopniu wyrażają chęć uczestniczenia czynnego w różnych obrzędach satanistycznych. Chłopcy też w większym niż dziewczęta stopniu podejmują próby („na własną rękę”) realizowania różnych ceremoniałów satanistycznych (w załączeniu wypowiedzi przykładowe osób badanych: 3a — dziewczyna, 3b,c — chłopcy). Najczęściej są to takie rodzaje „zabaw” jak męczenie kotów i psów, okaleczanie ich, łapanie myszy i szczurów oraz zabijanie ich w wyrafinowany sposób. Zdarzają się też (na szczęście dość rzadko) „ceremonialne” bicia i znęcania się nad młodszymi i słabszymi kolegami. Odnośnie procesu namawiania (werbowania) do uczestnictwa w obrzędach ruchu satanistycznego, sytuacja według osób badanych jest następująca:

— mimo że więcej dziewcząt namawianych jest do brania udziału w ceremoniach satanistycznych, to więcej ich niż chłopców odmawia brania w nich udziału. Zaś znacznie więcej chłopców podejmuje próby udziału w tych ceremoniach, niż jest do tego namawianych.

Badano uczniów w przedziale wieku od 15 do 19 lat i okazuje się, że im ktoś jest starszy, tym chętniej uczestniczy w próbach obrzędów satanistycznych.

W sumie, na podstawie wypowiedzi badanych uczniów, około 24% podejmowało próby lub brało już udział w obrzędach satanistycznych. Z dalszych wypowiedzi i z analizy całości wyników badań można wywnioskować, że nie były to „klasyczne” obrzędy satanistyczne, lecz jakieś ich fragmenty lub namiastki. Mimo stwierdzenia takiego stanu rzeczy, sytuację należy uznać za dość poważną i wymagającą podjęcia odpowiednich przeciwdziałań ze strony policji i władz oświatowych miasta.

Jak już wspomniano, ruch satanistyczny odgrywa poważną rolę demoralizującą i spełnia istotną funkcję kryminogenną. Niestety teoria kryminalistyki w naszym kraju nie jest przygotowana do opracowania jakiegokolwiek koncepcji walki z tym ruchem. Organy ścigania nie wypracowały dotychczas żadnych form współpracy z administracją szkolną (oświatową) i zdane są przede wszystkim na własne siły, podejmując niekiedy z reguły dorywcze akcje, mając na celu ograniczanie i likwidację ruchu satanistycznego. Na podstawie nielicznych prac teoretycznych i badań — jeszcze nie zweryfikowanych i nie usystematyzowanych — można podjąć pewną wstępną próbę koncepcji walki z tym ujemnym zjawiskiem społecznym.

Taktyka zwalczania zjawisk kryminogennych i przejawów przestępczości, jako bardzo trudna, nie jest i nie może być jednolita. Wypracowano już bardzo dużo metod taktycznych przeznaczonych do zwalczania tych zjawisk. Można je dzielić według różnych kryteriów. Odnośnie ruchów satanistycznych można zastosować

tylko jeden podział, oparty na kryterium koncentracji sił i środków. Stosując to kryterium, możemy wyróżnić:

- taktykę „uderzenia frontального”,
- taktykę „działań permanentnych”.

Wybór jednej z tych taktyk uzależniony jest od:

- cech zwalczanego zjawiska lub typu przestępczości,
- stopnia społecznego niebezpieczeństwa tego zjawiska lub przestępstwa,
- całości kształtu okoliczności związanych z czasem, w którym pojawiło się dane zjawisko (tzw. układ okoliczności czasoworównoległych),
- specyfiki terenu, na którym wystąpiło dane zjawisko,
- dynamiki narastania zagrożenia danym ujemnym zjawiskiem lub przestępstwem.

Zasadniczą podstawą wyboru jednej z nich jest wynik rozpoznania terenowego. W każdym razie pamiętać należy, że możliwe jest także zrezygnowanie z jakiegokolwiek taktyki zwalczania ruchu satanistycznego przez organy ścigania, gdy po dokładnym rozpoznaniu okaże się, iż do likwidacji tego ruchu wystarczające mogą być różne inne formy oddziaływania społecznego oraz odpowiednia akcja pedagogiczna przeprowadzona na terenie szkół. Zatem wybór taktyki działania bez uwzględnienia konkretnej sytuacji i rozpoznania potrzeby działania przez odpowiednie organy byłby takim samym błędem, jak rezygnacja z jakiegokolwiek walki w sytuacji, w której okazałoby się konieczne działanie podejmowane przez organy ścigania w ścisłej współpracy z administracją oświatową.

Taktyka „uderzenia frontального” jest właściwa dla organów ścigania i one winny wypracować zasady, metody oraz dokładny przebieg działań.

Taktyka „działań permanentnych” — najogólniej mówiąc — zawiera systematyczne, planowe działania „nękające” zarówno o charakterze profilaktycznym, jak i represyjnym. Zasadniczym wymogiem tej taktyki jest szeroka koordynacja działań organów ścigania z innymi instytucjami i organizacjami działającymi w danym środowisku. Podstawowymi elementami tych działań są:

- rozpoznanie ruchu i jego przejawów, gdyż to warunkuje skuteczność wszelkich poczynań,
- zespół analiz, programowania i planowania, koordynujący poczynania z działaniami społecznymi i pedagogicznymi oraz organizujący konferencje z udziałem administracji oświatowej, kuratorów sądowych, organizacji młodzieżowych, prasy itp.,
- zespół działań eliminujących grupy kierownicze w ruchu satanistycznym na danym terenie lub wszelkimi legalnymi środkami izolujących ich od młodzieży. Podejmując tego typu działania należy zdawać sobie sprawę, iż jest to bardzo trudne; z dotychczasowych przejawów działalności satanistów wiadomo, że „grupy kierownicze” składają się z kilku osób, które

- celowo naruszają przepisy prawne lub postanowienia regulaminów szkół. Jeżeli nie ma podstaw do stosowania środków przymusu prawnego, trzeba wobec nich stosować różne metody prowadzące do kompromitacji tych osób w ich środowisku i społeczeństwie, obniżając ich autorytet w oczach uczestników ruchu. Działania te muszą być precyzyjne tak, aby nie zrobić z przywódców „męczenników” ruchu. Dlatego metodyka i kierunek tego typu działań dcintegrujących muszą być bardzo starannie rozważone,
- zespół działań eliminujących tzw. „protektorów ruchu” i sympatyków,
  - prowadzenie w porozumieniu z władzami oświatowymi rozmów profilaktycznych z rodzicami i opiekunami osób zaangażowanych w ruch satanistyczny,
  - nasilenie kontroli lokali i miejsc, w których gromadzi się młodzież,
  - prowadzenie stałej obserwacji grup satanistycznych i ich sympatyków,
  - umiejętne, kilkakrotne legitymowanie uczestników ruchu bez wywołania zbiegowiska,
  - rozmowy profilaktyczno-wychowawcze z niektórymi czynnymi uczestnikami ruchu satanistycznego.

Niekiedy zdarza się, że obrzędy ruchu satanistycznego odbywają się pod wpływem środków odurzających, a ich uczestnicy mają stały kontakt z alkoholem lub narkotykami. Alkoholizm i narkomania to zjawiska towarzyszące temu ruchowi i nie można ujmować problemu odwrotnie. Nie wolno narkomani sprowadzać do ruchu satanistycznego — gdyż, jak już stwierdzono, jest to zagadnienie znacznie szersze. Jednak ze względu na dość częste powiązania i zależności pomiędzy odurzaniem się a przynależnością do satanistów należy zwracać uwagę na te związki.

Przeciwdziałanie i metody zwalczania alkoholizmu i narkomani wśród młodzieży mają nieco inną taktykę działania, należy korzystać z niej i włączać ludzi prowadzących ten rodzaj działań wśród młodzieży do taktyki przedsięwzięć skierowanych przeciwko satanistom. W zależności od rozpoznania sytuacji i związków w danym środowisku można i należy wykorzystywać płaszczyznę zwalczania uzależnień do przeciwdziałania ruchowi satanistów.

Do zespołów opracowujących taktykę walki z satanistami muszą być także włączani prawnicy, którzy dokonają kwalifikacji danych zachowań członków ruchu jako wykroczenie lub przestępstwo, ze wskazaniem drogi postępowania prawnego. Ponad wszelką wątpliwość stwierdzono, że przejawy zachowań satanistów są niezgodne z prawem, co w konsekwencji powoduje działanie odpowiednich narzędzi i mechanizmów prawnych.

Ruch satanistyczny nie jest właściwy tylko dla młodzieży polskiej. Powstał i rozwija się w Stanach Zjednoczonych i na zachodzie Europy. Ponadto stwierdza się także różne lokalne jego związki z ruchem faszystowskiej młodzieży i innymi podkulturami młodzieżowymi o aspekcie kryminogennym. Nie posiada hierarchicz-

nej struktury międzynarodowej lub lokalnej, a mimo to istnieje wiele płaszczyzn i związków wzajemnego porozumiewania się, szczególnie w przekazywaniu informacji o ceremoniale urządzanych uroczystości, literatury i innych materialnych atrybutów ważnych dla tego ruchu. W obliczu niebezpieczeństwa zagrażającego im ze strony organów ścigania potrafią się dość szybko zmobilizować i zorganizować do działań przeciwnych. Mimo że niekiedy sympatyzują z ruchami faszystującymi, są nastawieni bardziej internacjonalnie niż nacjonalnie. Dlatego też wszelkie informacje o przygotowywanej taktyce działania, a nawet samo prowadzenie badań tego zjawiska, winno mieć cechy działań poufnych i tajnych. Jawne przygotowywanie taktyki i metod przeciwdziałań może spowodować, że wśród członków tego ruchu nastąpi większa mobilizacja do podejmowania zachowań o zwiększonym nasileniu, powodującym w efekcie gorsze skutki.

Nieco opacznie pojmowana przez niektórych „wolność słowa”, „demokracja”, „swoboda obyczajów” doprowadza do paradoksów. Różne wydawnictwa publikują szereg książek i reportaży o charakterze sensacyjnym. Są one ogólnodostępne i niekiedy tak się zdarza, iż publikacje te zamiast informować rzetelnie o zjawiskach społecznej patologii, stają się swoistymi przewodnikami i instrukcjami zachowań dewiacyjnych. Niektóre młodzieżowe zespoły muzyczne, szczególnie o charakterze hardrockowym, przedstawiają wprost fragmenty obrzędów i ceremonii satanistycznych. Liderzy tych zespołów ubierają się w stroje i elementy symboliczne właściwe dla satanistów. Instytucje odpowiedzialne za wychowanie młodych pokoleń zbyt słabo i wstydliwie prowadzą przeciwdziałania tego typu zjawiskom. „Klasycznym” tego przykładem może być wydana w roku 1995 przez wydawnictwo „Vocatio” książka Rogera Elwooda pt. „SATANIŚCI”. Prezentuje ona w zasadzie fikcję literacką, ale nieodpowiednio przygotowani młodzi czytelnicy znajdą tam dokładny opis obrzędów i uroczystości satanistycznych, powody jakimi kierują się młodzi ludzie przystępujący do tego ruchu oraz przykłady ludzi na wysokich stanowiskach w życiu politycznym i ze świata biznesu, którzy także są czynnymi „wyznawcami” tego ruchu. Takie publikacje można spotkać coraz częściej.

Zdając sobie sprawę ze złożoności i trudności opisywanego zagadnienia, sadzę, że przynajmniej w skromnym zakresie niniejsze opracowanie przyczyni się do poznania złożonych mechanizmów skrajnych zachowań dewiacyjnych współczesnej polskiej młodzieży.

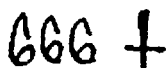
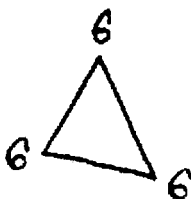
Bibliografia (wybór)

- T. Bach-Olesik: *Oddziaływanie telewizji na zachowania agresywne dzieci i młodzieży*. „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze” nr 2, 1993.
- J. Bafia: *Problemy kryminologii*. Warszawa 1978.
- A. Bandura, R.H. Walters: *Agresja w okresie dorastania*. Warszawa 1968.
- Cz. Czapów: *Młodzież a przestępstwo*, t. 1 i 2. Warszawa 1978.
- R. Dyonizak: *Młodzieżowa „podkultura”*. Warszawa 1965.
- Z.B. Gaś: *Psychologiczna analiza agresywności nieletnich przestępców*. „Zagadnienia Wychowawcze a Zdrowie Psychiczne” nr 4, 1983.
- B. Hołyst: *Kryminalistyka*. Warszawa 1981.
- B. Hołyst: *Zagrożona młodzież*. „Kwartalnik Pedagogiczny” nr 3, 1990.
- P. Horoszowski: *Kryminologia*. Warszawa 1965.
- A. Jabłonowska: *Zapobieganie powstawaniu młodzieżowych grup stosujących przemoc*. Warszawa 1976.
- J. Jasiński: *Przewidywanie przestępczości jako zjawiska masowego*. Warszawa 1980.
- M. Kalitowski: *Problemy podkultury w badaniach kryminologicznych*, [w:] „Problemy Prawa Karnego”, t. 2. Katowice 1977.
- H. Kołakowska: *Wczesna przestępczość nieletnich*. „Problemy Kryminalistyki” nr 39, 1962 r.
- J. Konopnicki: *Niedostosowanie społeczne*. Warszawa 1971.
- M. Kosewski: *Agresywni przestępcy*. Warszawa 1977.
- M. Kosewski: *Git-ludzie w szkole*. Warszawa 1981.
- L. Lernell: *Zarys kryminologii ogólnej*. Warszawa 1978.
- M. Lipka: *Zjawiska patologii społecznej wśród młodzieży. Studium prawnokryminologiczne*. Warszawa 1977.
- J. Malec: *Młodzieżowe grupy stosujące przemoc*. Warszawa 1975.

Załącznik 1

lat 15

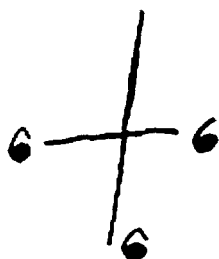
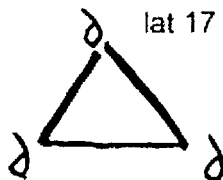
lat 16

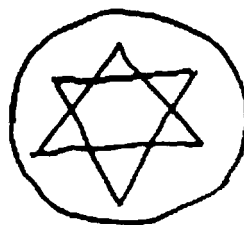
lat 17

lat 18

lat 19

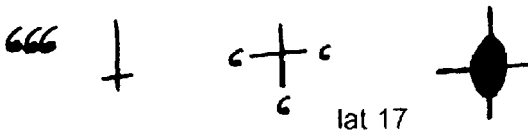

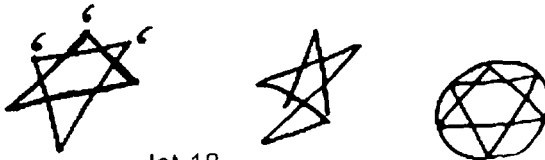
lat 15

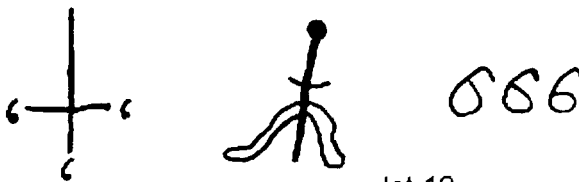
lat 16

lat 17

lat 18

lat 19

ja wtopilem do sekty Złota tona i
 razem z moimi braćmi bardzo
 życie tworzymy jedny rodzinie
 mamy swoje modły i wierzymy że
 kiedyś przyjdzie Szatan i nasz
 uwolnić od tego życia które
 jest bardzo źle zbędowane
 spotykamy się zawsze
 w grupach 6 osobowych
 i składamy ofiary np. pier. rozryw
 czasem krowca.

§

9. Co chciałbyś/ochciałbyś powiedzieć na temat działalności
 sekt religijnych wśród młodzieży?

Sekta to grupa ludzi w jedność. Wszyscy ludzie
 mają w sobie Szatana. Jesteśmy jego ofiarami
 i musimy ludzi wypuścić do sekt bo wtedy i wtedy jest sekta. Dobra sekta.

Wiem czy można to nazwać sekta bo tworzymy ją narazie
 w SIEMNOSPÓBY. POSIADAMY KILKA PRZEDMIOTÓW SZATANISKICH
 WIĘCEJ NIEBĘDĘ PISAŁ! LUDZIE TO WIEDZĄ MY ROZSZEWY
 SĄ DOKŁADNIE I BĘDIENY Z SZATANEM NIGDĘ +!
 SALAN!

Satanizm jak nazizm

Książki i kasety satanistyczne są łatwo dostępne na rynku.

OPOLE. — Tylko szybkie działanie parlamentu pozwoli nam obronić się przed destrukcyjnymi sektami. Jesteśmy dopiero u progu ich inwazji — ostrzegał w Opolu były poseł **Ryszard Nowak**, przewodniczący Ogólnopolskiego Komitetu Obrony przed Sektami.

Nowak przyjechał do Opoli, by wziąć udział w trzydniowym seminarium „Chrześcijaństwo wobec sekt” i wygłosić wykład na temat polskiego satanizmu. Mówił o tym, jak groźny jest nawet satanizm podwórkowy, inspirowany głównie przez muzykę metalową.

— Działania prawne wymierzone przeciwko takim grupom jak „Kat”, które cynicznie wykorzystują satanistyczne symbole do zdobycia popularności i deprawowania młodzieży, nie są żadnym zamachem na wolność słowa. Skoro prawo zabrania szerzenia poglądów nazistow-

skich i rasistowskich, powinno interweniować i w tym przypadku — przekonywał.

Nowak mówił też o zagrożeniach, jakie wiążą się z walką z sektami. W trakcie rozmowy z „DZ” odebrał kolejny telefon z anonimowymi pogroźkami. Tłumaczył, że otrzymuje ich kilka dziennie i dlatego musiał utajnić siedzibę swego Komitetu i zlikwidować wszystkie telefony stacjonarne.

Seminarium odbywa się w prowadzonym przez jezuitów ośrodku Xawerianum. Pierwsze wystąpienia dotyczyły trudności ze zdefiniowaniem pojęcia sekty. **Zbigniew Pasek** tłumaczył, że kiedyś było to pojęcie neutralne, dziś budzi jednoznacznie negatywne skojarzenia — ruchy wyznaniowe określane tym mianem nieraz czują się obrażone i kierują sprawę do sądu. (moch)

Czytaj również na str. 13 „Groźni wyznawcy”